

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA TĚLESNÉ VÝCHOVY A SPORTU

Kasuistika vybraných osob se zdravotním postižením v občanském sdružení
Vlastní cestou

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Aleš Kaplan, Ph.D.

Zpracovala:
Jana Draslarová

PRAHA, DUBEN 2009

Abstrakt

Název práce: Kasuistika vybraných osob se zdravotním postižením v občanském sdružení Vlastní cestou

Zpracovala: Jana Draslarová

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Aleš Kaplan, Ph.D.

Cíle práce: charakterizovat občanské sdružení Vlastní cestou, které se zaměřuje na poskytování osobní asistence a popsat pomocí kasuistik vybrané typy zdravotních postižení klientů občanského sdružení Vlastní cestou.

Metoda: deskripce vybraných parametrů a charakteristik občanského sdružení Vlastní cestou a dále využití kasuistik pro stručný popis vybraných typů (charakteristik???)zdravotních postižení klientů občanského sdružení Vlastní cestou.

Výsledky práce:

Klíčová slova: zdravotně postižení, osobní asistence, integrace, neziskové organizace, deskripce a kasuistika

Abstract

Title (Thema works): Casuistry of selected handicapped persons in civic association Own Way

Student: Jana Draslarová

Supervisor: PhDr. Aleš Kaplan, Ph.D.

Methods: description of selected parameters and characteristics of civic association Own Way and, further, use of casuistry for brief definition of the relation of selected handicapped persons to movement (locomotive) activities

Results: to characterize civic association Own Way, focused on providing personal assistance, and by means of casuistry to describe the relation of selected clients of this association to movement (locomotive) activities.

Key words: handicapped persons, personal assistance, integration, non-profit organizations, description and casuistry

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce „Panu učiteli“ Aleši Kaplanovi za odborné vedení a osobní přístup při vypracovávání bakalářské práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila jsem pouze prameny uvedené v seznamu literatury.

V Praze, 15. dubna 2009

.....

Jana Draslarová

1. Úvod	7
2. Teoretická východiska	9
2.1 Integrace lidí se ZP do společnosti.....	8
2.2 Úloha osobní asistence pro lidi se ZP.....	10
2.2.1 Definice osobní asistence.....	11
2.2.2 Cíle osobní asistence.....	12
2.2.3 Problematika vývoje poskytování osobní asistence.....	14
2.2.4 Upozornění na průběh změn v poskytování osobní asistence.....	15
2.3.Občanská sdružení zabývající se osobní asistencí.....	16
3. Výzkumná část	17
3.1 Cíle a úkoly práce	15
3.2 Výzkumné otázky	16
3.3 Charakteristika sledovaného souboru	18
3.4 Metodika práce	19
4. Výsledková část a diskuse	20
4.1 Deskripce sledovaného sdružení.....	20
4.1.1 Hlavní projekty sdružení Vlastní cestou.....	21
4.1.2 Deskripce osobní asistence ve sdružení Vlastní cestou.....	
4.1.3 Deskripce hlavní činnosti a aktivit sdružení Vlastní cestou.....	
4.2 Přehled vybraných sdružení zabývajících se osobní asistencí.....	25
4.2.1 Pražská organizace vozíčkářů	
4.2.2 Sdružení Mirabilis, o.s.....	
4.3 Stručná charakteristika klientů sdružení Vlastní cestou.....	31
4.4 Kasuistiky.....	
4.4.1 Kasuistika 1.....	30
4.4.2 Kasuistika 2.....	34
4.4.3 Kasuistika 3.....	37
4.4.4 Kasuistika 4.....	40
5. Závěry	43
6. Literatura	45
6.1 Soupis použité literatury.....	45

6.2 Soupis internetových zdrojů.....	48
7. Přílohová část.....	49
7.1 Příloha 1.....	

Úvod

Občanů se zdravotním postižením v České republice stále roste. Již každý desátý Čech má určitou formu zdravotního postižení. Velký význam v péči o lidi se zdravotním postižením má rodina ve spolupráci s organizacemi veřejné správy, neziskovými a církevními organizacemi a dalšími subjekty, které klientům a rodinám nabízejí různé formy pomoci.

Obecnou snahou je umožnit osobám se zdravotním postižením žít v jejich domácím prostředí. Jednou z důležitých forem podpory lidí s tělesným postižením může být osobní asistence, jelikož celoroční péče o handicapovaného člena rodiny je fyzicky i psychicky velmi náročná. Osobní asistenci poskytují soukromé agentury, státní, neziskové a církevní organizace.

V bakalářské práci jsem provedla deskripci občanského sdružení Vlastní cestou, které zajišťuje mladým lidem nad 18 let se zdravotním postižením v Praze proškolené osobní asistenty a dobrovolníky. Klienti tohoto sdružení žijí v domácím prostředí a služby osobní asistence využívají na běžné aktivity a na volný čas. Jelikož jsem zjistila, že většina klientů sdružení Vlastní cestou nespoutuje, ráda bych se v této práci zamyslela nad možnostmi vytvoření určitého vztahu vybraných klientů sdružení k pohybovým aktivitám.

Díky oboru, který studuji, jsem si již mnohokrát uvědomila, že pohybová aktivita v jakékoli podobě může těmto lidem v životě výrazně pomoci. Pohybová aktivita pomáhá přirozenou cestou lidem s postižením jak po fyzické, tak i po psychické stránce a slouží i k integraci do majoritní společnosti. Vzhledem k velkému počtu existujících typů zdravotních postižení se zaměřím pouze na ta postižení, která se vyskytují u vybraných klientů sdružení Vlastní cestou. Přičemž pro klienty tohoto sdružení je typické, že potřebují ve svém životě pomoc osobního asistenta.

Dále popíši hlavní činnosti občanského sdružení Vlastní cestou, blíže se zaměřím na podmínky v poskytování osobní asistence lidem se zdravotním postižením v České republice.

Metoda, jakou chci cíle dosáhnout, je nejdříve deskripce vybraného občanského sdružení a následně je využita forma kasuistik s popisem anamnézy vybraných klientů.

Ráda bych, kdyby zvolené řešené téma vedlo k zamyšlení se nad možností dopomoci klientům sdružení při rozhodování začít s pohybovými aktivitami.

Teoretická východiska

Integrace lidí se zdravotním postižením

Podle Matějčka (2001) zdravotním postižením myslíme nejen újmu na zdraví jako následek vrozené nebo získané poruchy struktury a funkce organismu, nýbrž všechna postižení vedoucí k omezení pohybové zdatnosti, funkce smyslových orgánů, mentálních a jiných funkcí a vyúsťující v handicap dotýkající se postavení takového jedince ve společnosti.

Získání handicapu je pro každého postiženého velkým zásahem na psychiku. Důležitým východiskem z této situace po prodělaném úrazu jsou podpora rodiny, sport, pohyb, sféra svobody, atmosféra a přátelé, jenž napomáhají hledat východiska (Potměšil 2007).

I podle Severýnové (2002) přispívá k integraci zdravotně postižených pohybová aktivita a sportovní činnost. Je přirozenou potřebou každého člověka, zdravého i handicapovaného. Velký vliv má nejen na udržení kondice, ale zejména na psychický stav jedince.

Tím, co nejzásadnějším způsobem negativně ovlivňuje integraci lidí s postižením, jsou podle Novosada (2006) tzv. determinanty. Ve své knize je dělí na objektivní a subjektivní. Konstatuje, že ty determinanty, které jsou neměnné, můžeme pouze kompenzovat nebo omezit jejich negativní působení.

Izolovanost lidí se zdravotním handicapem je dle Novosada (2006) závažný jev, který se promítá do všech oblastí života postiženého člověka.

Pro kvalitní začleňování osob s postižením do běžného života jsou nutné různé typy poskytované péče a opatření. Jsou to zejména poskytování rané péče, ucelená rehabilitace, odstranění technických bariér (nájezdy, výtahy apod.), zajištění kompenzačních pomůcek (invalidní vozíky, berle apod.), protidiskriminační legislativa, přístup k informacím (včetně přístupu ke vzdělání) i vstřícný a tolerantní přístup veřejnosti.

Většina těchto opatření je zahrnuta v různých Národních plánech, jako byl například Národní plán pomoci zdravotně postiženým občanům v letech 1992 – 1994, Národní plán opatření pro snížení negativních důsledků zdravotního postižení z roku 1993, stejně tak Národní plán vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením z roku 1998, Národní akční plány zaměstnanosti, Střednědobá koncepce státní politiky vůči občanům se zdravotním postižením z roku 2004,

Národní zpráva o strategiích sociální ochrany a sociálního začleňování na léta 2006 – 2008 a v dalších jiných státních dokumentech.

Nutným doplněním těchto opatření jsou sociální služby. Pro osoby se zdravotním postižením je pak velmi podstatnou formou podpory poskytování osobní asistence.

Definice osobní asistence

Hrdá (2006) upozorňuje, že definice osobní asistence měla při tvorbě nového zákona o sociálních službách více verzí, konečná forma definice je zakotvena v Zákoně 108/2006 o sociálních službách číslo Sb. takto:

Osobní asistence je podle § 39 zákona o sociálních službách terénní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Služba se poskytuje bez časového omezení, v přirozeném sociálním prostředí osob a při činnostech, které osoba potřebuje (Zákon o sociálních službách).

Služba obsahuje zejména tyto základní činnosti jako jsou pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu, pomoc při osobní hygieně, pomoc při zajištění stravy, pomoc při zajištění chodu domácnosti, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí (Hrdá 2006).

Pražská organizace vozíčkářů definuje osobní asistenci jako vyrovnávání příležitostí lidem, kteří ke svému životu nezbytně potřebují pomoc druhé osoby (zdroj: www.pov.cz).

V praxi se osvědčuje vysvětlení, že osobní asistent je člověk, který pomáhá lidem se zdravotním postižením v těch činnostech, které si není schopen díky svému postižení udělat sám nebo také, že osobní asistent pomáhá osobě se zdravotním postižením zvládat ty úkony, které by dělal sám, kdyby neměl zdravotní postižení (zdroj: www.vlastnicestou.cz).

Cíle osobní asistence

Cílem osobní asistence je umožnit žít lidem tak, aby se mohli běžně zapojovat do společnosti podle toho, jak si sami zvolí (zdroj: www.pov.cz).

Cílem osobní asistence je možnost plné integrace lidí se zdravotním postižením do společnosti. Osobní asistence je terénní služba, poskytovaná za úplatu, dle ceníku jednotlivých organizací. Poskytuje se dle dohody 24 hodin denně dle potřeby klienta a je vykazována dle počtu hodin ve výkazu práce. V ustanovení vyhlášky je uvedena maximální cena za hodinu osobní asistence. Tato cena je v současné době maximálně 100 Kč na hodinu, což popisuje novela, která je platná od 1.1. 2008. Pro poskytovatele osobní asistence je povinné vzdělávání pracovníků v sociálních službách a osobní asistent musí mít minimálně středoškolské vzdělání nebo si dle zákona musí do roka a půl od nástupu do práce dokončit 150 hodinový akreditovaný kurz (Zákon o sociálních službách).

Osobní asistenti jsou většinou studenti vysokých škol, pracující brigádně, většinou na Dohodu o provedení práce, často studující právě sociální obory.

Nutit je do takto dlouhého a náročného kurzu se jeví skutečně zbytečné. Nehledě na prostředky poskytovatele. Cena takového kurzu je od 6 000 do 15 000 Kč na osobu. Taková investice do pracovníka, který bude asistovat rok či dva při škole je velmi neefektivní, nehledě na naprostý nedostatek financí. Malou úlevou je, že onen kurz musí mít pracovník teprve do 18 měsíců od nástupu do práce.

Po roce a půl tedy i šikovné asistenty pravděpodobně poskytovatel musí propustit a hledat a zaškolovat zase jiné. Nebo zaplatit kurz a doufat, že asistentovi nevádí trávit na něm tolik času a dovídat se to samé, co ve škole.

Podle Hrdé (2006) je hlavním cílem osobní asistence zachování integrity člověka. Jako nezbytnou podmínku autorka uvádí úctu k důstojnosti člověka s postižením, jeho životnímu stylu a naplnění smyslu života.

Úloha osobní asistence pro zdravotně postižené

Jednou ze sociálních služeb, která je nabízena osobám se zdravotním postižením je využití osobní asistence. Osobní asistenci poskytují zejména charitativní a neziskové organizace, ale také agentury domácí péče. Osobní asistence se poskytuje například v oblastech osobní péče, využívání veřejných míst, v péči o domácnost, při kontaktu s rodinou a širší veřejností, čímž podporuje integraci těchto lidí do majoritní společnosti (Městské centrum sociálních služeb a prevence 2004).

Z hlediska státních orgánů se jeví smyslem osobní asistence sociální začlenění lidí, kteří jsou v nepříznivé sociální situaci, a předcházení jejich sociálnímu vyloučení, jak se o tom zmiňuje Hrdá (2006).

Zásadou osobní asistence je pomoci znevýhodněným lidem se zdravotním postižením v jejich náročné životní situaci. Jedná se zjednodušeně řečeno o kompenzaci těch činností, které si nemůže osoba s postižením udělat sama (Kozlová 2005).

Díky této službě mohou osoby s postižením mnohem snáze fungovat při svých běžných denních činnostech i při zvládnání aktuálních činností.

Další významnou úlohou osobní asistence je pomoc v těch oblastech života, které zdravotně postižený člověk není schopen samostatně zvládat sám ani po absolvování léčby a rehabilitačního procesu (Novotná 2006).

Osobní asistence je jedním z mála řešení, pokud chtějí lidé se zdravotním postižením žít v domácím prostředí, jak tvrdí Hrdá (2001).

Dalšími sociálními službami pro osoby s postižením a seniory jsou pečovatelská služba, služby domácí péče, služby chráněného bydlení, realitní péče, služby řešící dopravu zdravotně postižených osob a služby ústavů a domovů sociální péče pro postižené (Novotná 2006). Což jsou služby, které nejsou součástí řešení této bakalářské práce.

Hrdá (2006) konstatuje, že osobní asistence je často zaměňována za případné potřebné zdravotnické ošetření. To by mělo být podle autorky zajištěno jinými službami. Jsou tím myšleny služby domácí péče, pečovatelské službu atd.

Problematika vývoje poskytování osobní asistence CITACE

Před rokem 1989 znal stát jen dvě formy pomoci lidem se zdravotním postižením. Buď si pomohla rodina sama a člověk s postižením žil doma, což bylo méně obvyklé a nebo si zvolil ústavní péči.

Po roce 1989 se situace ve výběru o mnoho nezlepšila, podle platných právních úprav stále existovaly pouze tyto dvě možnosti, doplněné určitými dávkami pro osoby s postižením. Nicméně vznikla možnost zakládat neziskové organizace (občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, zařízení církví – diakonie a charity), z nichž se mnohé zaměřily na tuto službu.

Na svoji činnost tyto neziskové organizace získávaly prostředky z grantů vyhlašovaných různými nadacemi, ale také ministerstvy a obcemi či kraji (dříve vyššími územně samosprávnými celky či okresními úřady), případně příspěvky od svých členů, dárců a sympatizantů.

Osobní asistenci v České republice začala jako první poskytovat Pražská organizace vozíčkářů. V roce 1992 podpořilo Ministerstvo práce a sociálních věcí pilotní zkušební projekt osobní asistence a 10 vozíčkářů mohlo začít nový život. Praxe se brzy rozšířila a v devadesátých

letech již bylo organizací poskytujících osobní asistenci několik desítek po celé České republice, poskytující různý rozsah služeb lidem s různými typy postižení (zdroj: www.pov.cz).

V roce 2007 začal platit dlouho očekávaný a připravovaný Zákon o sociálních službách, který významně změnil mnohé podmínky poskytování sociálních služeb. Definiuje nově zejména osobní asistenci a pečovatelskou službu.

Bohužel se ukázalo, že tento zákon stále není dokonalý a v praxi způsobuje nemalé problémy. Díky nepříznivým okolnostem musely mnohé neziskové organizace ukončit svoji činnost. Příčinou byly zejména opožděné zasílání a snižování dotací v loňském roce. Přitom z pohledu státu šlo do systému třikrát více prostředků, než předcházející rok.

Záměrem zákona měla být zajisté větší stabilita, podpora služeb, které uživatelé opravdu chtějí, podpora terénních služeb. Toto se ale zatím nesplnilo. Dotace nestačí udržet služby, a to včetně těch, které uživatelé potřebují. Nadále jsou podporovány především ústavní služby, neboť krach neziskové organizace poskytující osobní asistenci několika desítkám lidí nezpůsobí tolik, jako krach ústavů sociální péče, kde se pomáhá většímu množství lidí s postižením. Smutné je, že musely ukončit svoji činnost i organizace, které poskytovaly velmi kvalitní služby svým uživatelům a které svojí kvantitou ústav nikdy nenahradí.

Náhled na změny v poskytování osobní asistence CITACE

Tvorba zákona o sociálních službách byla připravována několik let. Definitivní verze Zákona o sociálních službách byla přijata a vstoupila v účinnost dne 1.1.2007 (Zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb.).

Chtěla bych upozornit, že tento zákon přinesl výrazné změny do průběhu poskytování služeb, života lidí s postižením i fungování všech organizací, které osobám s postižením pomáhají. Jednou ze sociálních služeb, které je možno poskytovat je právě osobní asistence.

Osobní asistence byla a je ve většině státních dokumentů a plánů zmiňována jako velmi potřebná služba pro občany s těžkým zdravotním postižením, která dokáže významně pomoci v jejich začleňování a kvalitě života. Stát mnohokrát deklaroval podporu terénních služeb, tudíž i osobní asistence. Většinou však bez jasných závazků.

Za nejvýznamnější změny považují zejména nutnost organizací se registrovat jako poskytovatel sociálních služeb, což přináší plno administrativních povinností a s tím spojené vyšší finanční nároky na provoz. Dále je v zákoně definováno, co osobní asistence konkrétně znamená a o jaké

konkrétní služby se jedná. Osobní asistence je placená terénní služba, která má zákonem danou maximální výši úplaty za hodinu asistence (Zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb.).

Stát lidem s postižením na osobní asistenci přispívá měsíční sociální dávkou- tzv. příspěvkem na péči. Její výše je určena dle míry jeho závislosti na pomoc jiné osoby a odstupňována čísly I. až IV. (lehká až úplná závislost). Výše příspěvku na péči se pohybuje od 2000 Kč za I. stupeň závislosti osoby nad 18 let, po 11 000 Kč pro osobu úplně závislou. Řízení o udělení příspěvku se skládá ze dvou částí. U žadatelů o příspěvek se posuzuje jak jejich zdravotní stav, tak se provádí sociální šetření (Kunstová 2007).

Občanská sdružení zabývající se osobní asistencí

Významnou úlohu při poskytování osobní asistence hrají občanská sdružení, která se, jak již bylo zmíněno výše, řídí Zákonem o sociálních službách číslo 108/2006 Sb..

Poskytovatelé osobní asistence jsou zejména neziskové organizace, které mohou mít různý charakter. Velmi často se jedná o křesťanské organizace, o spolky rodičů a přátel dětí s postižením, o různé agentury nebo státní či obecní instituce zřízené státem.

Občanská sdružení v ČR mají nejstarší a nejrozšířenější právní formu. Činnosti občanských sdružení jsou upravena Zákonem číslo 83/1990 Sb (zdroj:www.mvcr.cz).

Účelem sdružení mohou být sdílení společných zájmů (sportovní kluby, myslivecká sdružení apod.) nebo nějaká obecně prospěšná činnost (poskytování sociálních služeb, vzdělávací a informační aktivity apod.), sdružení mohou založit nejméně tři občané, z nichž alespoň jeden musí být starší 18 let. Občanská sdružení vznikají registrací stanov na Ministerstvu vnitra České republiky. Členy sdružení mohou být fyzické i právnické osoby.

Občanská sdružení mohou vlastním jménem podnikat v rámci cílů sdružení, případný zisk musí být použit na dosahování cílů sdružení (zdroj:www.mvcr.cz).

K 19. září 2008 bylo v Česku registrováno 72 693 občanských sdružení. Poskytovatele i uživatele služby osobní asistence sdružuje Asociace pro osobní asistenci (APOA, o.s.), aby společně mohli ovlivňovat dění v této důležité službě. (zdroj: www.apoa.cz).

Pražská organizace vozíčkářů uvádí ve svém seznamu na webových stránkách přes třicet poskytovatelů osobní asistence jen na území Prahy (zdroj:www.pov.cz).

Pro zajímavost můžeme vypsát typy postižení, které mají zastoupení v asistentské službě jednotlivých sdružení. Musíme upozornit, že se jedná o terénní službu poskytovanou v místě

bydliště klienta. Služba je určena jedincům se sníženou soběstačností. Umožňuje tak klientovi provozovat aktivity podle jeho individuálních zájmů a potřeb. Následně můžeme sledovat zaměření na určitou věkovou skupinu či skupinu určitého postižení.

Nyní však k výše zmiňovaným typům postižení, které jsou v zájmu sdružení s osobní asistencí:

- osoby se zdravotním postižením,
- osoby s mentálním postižením,
- osoby s tělesným postižením,
- osoby se sluchovým postižením,
- osoby s jiným zdravotním postižením,
- osoby s kombinovaným postižením,
- osoby se zrakovým postižením,
- osoby s chronickým onemocněním,
- děti a mládež ve věku od 6 do 26let ohrožené společensky nežádoucími jevy,
- oběti domácího násilí,
- osoby s chronickým duševním onemocněním,
- osoby v krizi,
- senioři

Výzkumná část

Cíle a úkoly práce

CÍLE

Cílem bakalářské práce je charakterizovat občanské sdružení Vlastní cestou a popsat pomocí kasuistik klinické případy vybraných klientů tohoto sdružení. Pomocí kasuistik pak monitoring vybraných klientů občanského sdružení Vlastní cestou a pokus o zjištění, jaké mají tito klienti vztah k pohybovým aktivitám.

ÚKOLY

Na základě stanovených cílů jsem si vytyčila tyto úkoly práce:

- Vyhledání a prostudování dostupné odborné literatury a dalších informačních zdrojů týkajících se zvoleného tématu
- Provedení deskripce občanského sdružení Vlastní cestou
- Provedení komparace předem určených charakteristik u kontrolně vybraných občanských sdružení
- Vybrání čtyř klientů občanského sdružení Vlastní cestou k sepsání kasuistik
- Charakterizování vybraných klientů občanského sdružení Vlastní cestou pomocí předem určených parametrů
- Zjištění vztahu k pohybovým aktivitám u vybraných klientů občanského sdružení Vlastní cestou
- Provedení doporučení pro klienty občanského sdružení Vlastní cestou

Výzkumné otázky

Vzhledem k charakteru bakalářské práce, která má deskriptivní ráz, jsem formulovala výzkumné otázky následovně:

1. Jaká je úloha občanského sdružení Vlastní cestou při poskytování osobní asistence pro osoby se zdravotním postižením?
2. Můžeme sledovat rozdíly v určených charakteristikách u vybraných občanských sdruženích poskytujících osobní asistenci?
3. Můžeme zaregistrovat specifické rozdíly v charakteristikách vybraných čtyř klientů občanského sdružení Vlastní cestou?
4. Můžeme sledovat zapojení do pohybových aktivit u vybraných klientů občanského sdružení Vlastní cestou?

Charakteristika sledovaného souboru

Vzhledem k deskriptivní studii v této práci a díky vytyčenému cíli práce jsem si pro výzkumné šetření záměrně vybrala soubor občanského sdružení Vlastní cestou.

K tomuto výběru mě vedly tyto následující důvody:

- podrobná znalost prostředí občanského sdružení Vlastní cestou,
- osobní zkušenost při řízení občanského sdružení Vlastní cestou,
- osobní zkušenost při zakládání a zahájení činnosti tohoto sdružení,
- praktická zkušenost v roli osobní asistentky v tomto popisovaném sdružení,
- osobní znalost všech klientů občanského sdružení Vlastní cestou,
- zkušenosti s tvorbou kasuistik jednotlivých klientů z praxe.

Jelikož je popis sledovaného souboru součástí výsledkové části, chtěla bych zde stručně charakterizovat sledovaný soubor pouze v následujících parametrech:

- regionální působení: Praha a okolí,
- spádová lokalizace: území hlavního města Prahy,
- sídlo: Praha 6,

- počet stálých zaměstnanců: 4,
- počet osobních asistentů: 20,
- počet dobrovolníků: 10,
- počet externích pracovníků: 5,
- počet klientů: 15,
- počet benefičních akcí v roce 2008: 2
- počet školení nových osobních asistentů a dobrovolníků: 1
- počet osvětových akcí: 3

Metodika práce

Pro svoji bakalářskou práci jsem zvolila kvalitativní deskriptivní metodu. Vytvořila jsem kasuistiky vybraných klientů sdružení Vlastní cestou, kteří měli rozdílný typ zdravotního postižení. Kasuistiky měly předem připravenou strukturu hodnotících parametrů.

Hlavním důvodem, proč jsem tuto metodu zvolila je, že je svoji náročností přiměřená schopnostem klientů sdružení, kteří mají mnohdy kombinované postižení. Chtěla jsem zejména zmapovat situaci ve sdružení Vlastní cestou.

V bakalářské práci jsem vycházela z názoru, že ve výzkumech zdravotně postižených jedinců nabývá kromě interindividuálních výzkumů významu kasuistické hodnocení. V mém hodnocení chci poukázat na kauzální vztah mezi zdravotním handicapem, individuální charakteristikou osobnosti a intraindividuálním prožíváním při různých činnostech. Při stanovování pracovních postupů jsem si musela uvědomit, že zdravotní handicap je komplexním projevem osobnosti zdravotně postiženého jedince a následnou jakoukoliv činnost, i pohybového charakteru, proto můžeme považovat za projev jedinečnosti a neopakovatelnosti.

V bakalářské práci i s ohledem na malý počet sledovaných jsem se zaměřila na kasuistické zpracování s důrazem na kvalitativní orientaci. Snažila jsem se postihnout svéráznosti jednotlivých sledovaných a jejich společné znaky. Každá kasuistika obsahuje zpracování výsledků z různých oblastí zkoumání. Zkoumání jedinci s pomocí svých právních zástupců souhlasili s uvedením svých anamnestických údajů související s vlastní zdravotním handicapem, z důvodu větší ochrany dat zde uvádím pouze jejich iniciály jmen. Jsem si však vědoma, že lze zjistit, o jakou osobu se jedná.

Výsledky a diskuse

Deskripce sledovaného sdružení

V této části provedu deskripci občanského sdružení Vlastní cestou.

Při deskripci sledovaného sdružení jsem vycházela zejména z vlastních zkušeností, z informací na webových stránkách sdružení Vlastní cestou a z výročních zpráv tohoto sdružení, které jsem spoluvytvářela s bývalou kolegyní Mgr. Ditou Strakovou.

Občanské sdružení Vlastní cestou je nezisková nestátní organizace, která byla založena v roce 2002 na podnět několika lidí se zdravotním postižením a jejich přátel. Posláním sdružení byla od začátku integrace lidí se zdravotním postižením do společnosti a zajišťování osobní asistence.

Hlavní činností sdružení původně bylo na dobrovolné bázi pomáhat vyhledávat pro naše klienty nové dobrovolné osobní asistenty a proškolenat je, aby mohli kvalitně pomáhat lidem pohybujícím se na vozíku.

Po dvou letech od vzniku sdružení začalo žádat o první granty a dary a pořádat benefiční akce. Výtěžky z těchto akcí sloužily na nákup speciálních a kompenzačních pomůcek pro konkrétní klienty sdružení.

Od 1. 6. 2007 je sdružení Vlastní cestou zaregistrováno jako poskytovatel sociálních služeb- osobní asistence u Ministerstva práce a sociálních věcí. Služby poskytuje dle Zákona 108/2006 Sb. o sociálních službách.

Sdružení i nadále pracuje s dobrovolníky v rámci Dobrovolnického centra sdružení Vlastní cestou, které je od konce roku 2007 zaregistrováno u Ministerstva vnitra České republiky.

Sdružení aktuálně pomáhá patnácti klientům s různým typem zdravotního postižení, má proškolených 20 profesionálních osobních asistentů a také 10 dobrovolných osobních asistentů, kteří se této práci věnují zdarma ve svém volném čase.

Ve vedení jsou čtyři stálí zaměstnanci, zakladatelka a ředitelka sdružení, zástupkyně ředitelky a koordinátorka osobní asistence, koordinátorka dobrovolníků a ekonomka. Dále se sdružením externě spolupracují supervizorka, účetní, správce sítě a webových stránek, lektori na školení a právník.

Občanské sdružení Vlastní cestou klade důraz na osvětu a pořádá přednášky o životě lidí s postižením na školách. Přednášejícími jsou zejména samotní lidé s postižením.

Klienti se také zúčastňují pořádaných interních školení nových asistentů a dobrovolníků.

Někteří z nich jsou lektory praktických bloků, ostatní v rámci svého zdravotního postižení hovoří o svém životě, typu postižení a o požadavcích na nového asistenta.

Naši klienti jsou velmi aktivní a sdružení chtějí pomáhat. Velice rádi se zúčastňují jak školení nových asistentů, tak námi pořádaných benefičních akcí a na veletrzích.

Dále aktivně navštěvují „Otevřený klub“, který si společně s koordinátorkou sami organizují a rozhodují o tom, jaký bude mít klub program. Nejoblíbenějšími aktivitami při tom jsou návštěvy výstav, výtvarná činnost a výlety po Praze za uměním.

Dobrovolníky sdružení jsou většinou studenti nebo zaměstnaní lidé, pro které je tato práce velmi smysluplná. Dobrovolníci pracují jako osobní asistenti na volný čas našich klientů. Nejčastějšími aktivitami jsou procházky, výlety, doprovody na trénink atd..

Dobrovolníci ze zákona pracují zdarma, pod dohledem koordinátorky dobrovolníků, která domlouvá asistence mezi klienty a dobrovolníky a vede tento projekt po administrativní stránce. Interně je školíme stejně jako nové osobní asistenty na víkendovém školení. V případě, že klient chce začít se sportovními aktivitami a dobrovolník nemá zkušenosti se sportem postižených osob, doporučíme dobrovolníkovi ještě kontaktovat občanská sdružení, která se zaměřují přímo na sport osob s postižením. Pokud se jedná o plavání tělesně postižených, obrací se s koordinátorkou dobrovolníků na sdružení bB Kontakt, pokud se jedná o sport bocca, kontaktují Sportovní středisko Jedličkova ústavu apod.

Sdružení Vlastní cestou od svého vzniku podporuje zájem o sport u svých klientů, a to pomocí shánění finančních prostředků na sportovní pomůcky a poskytováním dobrovolných osobních asistentů na konkrétní pohybové aktivity.

Někdy je obtížné najít vhodného dobrovolníka na doprovody na konkrétní pohybové aktivity. Ne všichni dobrovolníci umí sami dobře např. plavat.

Proto se ve sdružení snažíme vytipovávat si takové dobrovolníky (inzeráty vyvěšujeme například na Fakultě tělesné výchovy a sportu UK), kteří jsou schopni a ochotni se nechat proškolit a ke sportu mají kladný vztah.

Hlavní projekty sdružení Vlastní cestou

Hlavním projektem sdružení Vlastní cestou je projekt poskytování osobní asistence lidem se zdravotním postižením. Osobní asistence je poskytována pouze na území hl. města Prahy pro klienty nad 16 let, dle jejich individuálních potřeb. Osobní asistenci poskytuje jak placenými osobními asistenty, tak i dobrovolnými asistenty. Ti pracují pod dohledem koordinátorky osobní asistence a dobrovolníků. Osobní asistenti pomáhají při pravidelných a běžných aktivitách klientů

jako jsou doprovody do školy, do zaměstnání, úklid v domácnosti, pomoc s hygienou atd. a dobrovolníci doprovází klienty zejména v jejich volném čase na aktivity dle domluvy. Jak jsem již zmínila, sdružení podporuje snahu klientů začít s pohybovými aktivitami..

Dále sdružení Vlastní cestou pořádá různé osvětové akce, které mají upozornit na problematiku lidí se zdravotním postižením. Snaží se zapojovat klienty do všech akcí pořádaných sdružením, jelikož zastáváme názor, že tuto problematiku znají nejlépe a také z důvodu, že se mohou uplatnit jako dobří lektori na školeních, jako přednášející na školách, případně jako hosté na besedách o problematice zdravotně postižených.

Pokud je potřeba, zorganizujeme benefiční akci, jejímž cílem je pak podpořit konkrétní potřebu našeho klienta. Jedná se o nákup speciálních a kompenzačních pomůcek, pomůcek k pohybovým aktivitám, kofinancování osobní asistence či finanční výpomoc v tíživé životní situaci. Finance na tyto potřeby získáváme také od individuálních a firemních dárců a sympatizantů sdružení.

V předcházejících letech jsme finančně podpořili například nákup speciálního sportovního vozíku klientovi na basketbal vozíčkářů, dále jsme pořídili plavecké vybavení naší nevidomé klientce a speciální trikolku klientovi po autonehodě na cestování do města a trenážer na posilování ochablých svalů.

Deskripce osobního asistentství v občanském sdružení Vlastní cestou

Následně provedu deskripci osobního asistentství v občanském sdružení Vlastní cestou, které jsem před 7 lety zakládala společně s přáteli na žádost několika mladých lidí s tělesným postižením.

Deskripce osobního asistentství:

- Sdružení se zabývá zejména zajišťováním osobní asistence.
- Osobní asistence ve sdružení Vlastní cestou je zajištěna placenými osobními asistenty i dobrovolníky.
- Osobní asistenti pomáhají klientům sdružení při zvládnání běžných každodenních činností, s přepravou z místa na místo, s péčí o osobní hygienu, s pomocí při zajištění chodu domácnosti, při prosazování jejich práv a zájmů, a to vše za úplatu.
- Klienti sdružení Vlastní cestou platí za hodinu služby osobního asistenta 80 Kč za hodinu.
- Dobrovolníci pomáhají zdarma jako asistenti na volný čas.

Statut osobních asistentů v občanském sdružení Vlastní cestou:

- Placení osobní asistenti se řídí Zákonem 108/2006 Sb. o sociálních službách vydaném Ministerstvem práce a sociálních věcí.
- Osobní asistenti musí splňovat vzdělanostní požadavky nebo si do roka a půl musí doplnit vzdělání 150 hodinovým akreditovaným kurzem.
- Jsou povinně interně proškoleni, nejdříve na tříhodinovém intenzivní školení s vozíkem a po krátkém čase na víkendovém školení.
- Osobní asistenti i dobrovolní asistenti jsou povinni ze zákona pracovat pod dohledem koordinátorky osobní asistence.
- K dispozici mají pravidelné společné supervize, v případě potřeby i individuální.
- Podepisují několik formálních a interních dokumentů (pracovní smlouva, osobní karta a závazek mlčenlivosti).
- Náklady na mzdu osobního asistenta jsou od 90 Kč do 140 Kč za hodinu podle toho, zda pracují na Dohodu o provedení práce (do 150 hodin) nebo Dohodu o pracovní činnosti (platí se odvody).
- Osobní asistenti jsou povinni donést doklady o trestní bezúhonnosti a potvrzení o posledním ukončeném studiu.

Statut dobrovolných osobních asistentů

- Dobrovolní osobní asistenti jsou lidé, kteří se rozhodli, že budou práci osobního asistenta vykonávat bez nároku na odměnu.
- Podléhají zákonu o Dobrovolnické službě, která spadá pod Ministerstvo vnitra České republiky.
- Dobrovolníci jsou vždy interně proškoleni, je s nimi podepsána krátkodobá nebo dlouhodobá smlouva o dobrovolné službě a jsou pojištěni proti případné nehodě.
- Taktéž podepisují závazek mlčenlivosti a musí donést doklady o trestní bezúhonnosti a potvrzení o posledním ukončeném studiu.
- Naši dobrovolní osobní asistenti pomáhají klientům při doprovodech na volnočasové aktivity, zejména do „Otevřeného klubu“, za kulturou a na pohybové aktivity.

Ve sdružení Vlastní cestou fungují přístupy práce jako je například princip individuálního přístupu ke klientům, respektování práv a přání klienta, dodržování etického kodexu. Dále je to například podpora klienta i osobního asistenta koordinátorkou osobní asistence, spolehlivost a proškolenost

asistentů, dodržování interních předpisů (chození na asistence včas, osobní asistent nesmí být u stejného klienta dobrovolníkem) a bezpečnostních opatření.

Na školeních učíme principy práce jako jsou například předem domluvené vymezení práce u klienta a časové možnosti asistenta u daného klienta, předem domluvený popis činnosti atd..K tomu pomáhá práce koordinátorky osobní asistence.

Těmito opatřeními se snažíme předejít případným neshodám a nesrovnalostem mezi klientem a asistentem během práce a ochránit tak asistenta před případným využíváním od některých klientů. Klientům pomáháme v těch činnostech a aktivitách, ke kterým díky svému zdravotnímu postižení potřebují pomoc druhé osoby. Osobní asistenty na školeních upozorňujeme, že je to leckdy těžký úkol a je potřeba trpělivosti a dodržování všech zásad. Jinak z praxe hrozí syndrom vyhoření.

Deskripce hlavní činnosti a aktivit sdružení Vlastní cestou

V této části bych ráda popsala hlavní činnosti a aktivity sdružení, které jsem rozčlenila do pěti kategorií:

- a) Zajišťování osobních asistentů
- b) Spolupráce s dobrovolníky
- c) Pořádání osvětových a benefičních akcí
- d) Organizování víkendových školení pro nové osobní asistenty
- e) Základní sociální poradenství

Podrobný popis činností a aktivit sdružení Vlastní cestou:

a) Zajišťování osobních asistentů

Osobní asistenci poskytujeme již od úplného začátku činnosti sdružení. Od roku 2007 je sdružení registrovaným poskytovatelem sociálních služeb, konkrétně osobní asistence podle Zákona číslo 108/2006 Sb. o sociálních službách. Osobní asistenci poskytujeme zejména lidem nad 16 let s tělesným postižením pohybujících se na invalidním vozíku (DMO, kombinované vady) na území hl. města Prahy.

b) Spolupráce s dobrovolníky

Původně bylo občanské sdružení Vlastní cestou založeno jen na principu dobrovolnosti, což změnil až nový Zákon o sociálních službách. Ten určil, že osobní asistent musí splňovat určité vzdělanostní požadavky a musí tuto práci dělat za úplatu.

Dobrovolníci jsou však i nadále důležitou součástí pracovního týmu, pracují pod dohledem koordinátorky dobrovolníků.

Naše sdružení si dalo za cíl vyhledávat pro naše klienty stále nové dobrovolníky, kteří po zaškolení pracují na pozici osobních asistentů na volný čas klientů.

Dne 1.1. 2007 získalo sdružení akreditaci od Ministerstva vnitra České republiky na Dobrovolnické centrum sdružení Vlastní cestou a v roce 2008 první dotaci na jeho činnost, provoz a pojištění dobrovolníků.

c) Pořádání osvětových a benefičních akcí

Kromě přímé pomoci lidem s tělesným postižením se sdružení věnuje také pořádáním osvětových a benefičních akcí pro veřejnost. Myslíme si, že tyto akce přirozeným způsobem zaujmou veřejnost, která má stále bariéry v komunikaci s lidmi s postižením.

Neformálním způsobem, formou her, přednášek a přímo osobním setkáním a diskusí s lidmi s postižením, upozorňujeme účastníky na problematiku lidí s postižením.

Díky osobně prožitým zážitkům se nám často stává, že se tito lidé rozhodnou s námi dále spolupracovat např. jako dobrovolníci.

Přednášky o životě lidí s postižením na školách zase mají za cíl odstranit případné bariéry mezi mladými lidmi s postižením i bez postižení. Přednášející jsou většinou lidé s tělesným postižením, dále spolupracujeme s lektorkou, která je nevidomá.

Sdružení pořádá také oblíbenou osvětovou akci „Pojďme spolu překonávat bariéry“, která má veřejnost upozornit na bariéry, které každodenně zažívají lidé pohybující se na invalidním vozíku při pohybu v MHD po Praze. Dalším jejím cílem je přirozeným způsobem umožnit lidem bez postižení seznámit se osobně se zajímavými lidmi s tělesným postižením, upozornit účastníky akce na překážky, které zažívají osoby s postižením a naučit účastníky akce efektivně pomáhat lidem s postižením v MHD.

I tato akce nám pomáhá při vyhledávání nových dobrovolníků.

Benefiční akce umožňují získávat finanční prostředky pro naše klienty.

Jedná se např. o nákup důležitých kompenzačních a sportovních pomůcek, dofinancování osobní asistence a částečně i na provozní náklady sdružení.

První velkou benefiční akcí byl v roce 2005 úspěšný koncert funkové kapely Monkey Business. Akce se pořádala ve spolupráci s pražským klubem ROCK CAFÉ za účasti známého malíře Káji Saudka, sympatizanta sdružení, který kapele věnoval obraz jako poděkování s jejich podobiznou. Další akcí byl začátkem ledna 2006 benefiční večer s uměleckým programem, dražbou obrazu Káji Saudka a módní přehlídkou Atelieru Donát s modelkou Kateřinou Stočesovou a herečkami Naďou Konvalinkovou a Květou Fialovou. Akce se konala na Václavském náměstí v disko STONX. Výtěžek z akce byl zdvojnásoben díky nadaci Divoké husy.

V roce 2007 jsme se zúčastnili módní přehlídky Atelieru Donát v hotelu Pyramida na Praze 6. Dobrovolné vstupné a následná dražba originálu fotografie jedné z našich klientek nám pomohla financovat činnost našeho sdružení.

Další akcí v roce 2007 byl benefiční zábavný večer, který pořádal a moderoval společně s panem Mahdalem jeden z našich bývalých klientů pan Daniel Havlík. Akce se konala v Poděbradech za účasti několika dalších známých osobností.

d) Organizování víkendových školení pro nové osobní asistenty

Sdružení Vlastní cestou klade velký důraz na proškolení svých osobních asistentů a dobrovolníků. Důvodem je negativní osobní zkušenost zakladatelek sdružení, kteří tuto činnost vykonávaly v jiné neziskové organizaci a proškoleny nebyly, což v jednom případě mohlo skončit i tragicky. Sdružení proto organizuje vlastní interní víkendová školení pro nové i pokročilé osobní asistenty a dobrovolníky. Školení jsou vedeny neformálním způsobem. Lektory jsou odborníci i samotní klienti sdružení, kteří se tak mohou blíže seznámit se svými potenciálními osobními asistenty a dobrovolníky. Během víkendu si účastníci školení např. osvojí základy první pomoci, dozví se o různých typech postižení, se kterými se mohou potkat při práci v našem sdružení, o etice práce osobního asistenta a přímo od lektorů s postižením se dozví, jak efektivně asistovat. Hodně času věnujeme také teorii a praxi s vozíkem. Velmi nám záleží na řádném proškolení našich budoucích osobních asistentů a dobrovolných asistentů a jeho absolvování je podmínkou pro každého, kdo chce začít pracovat s našimi klienty.

e) Základní sociální poradenství

Sdružení má povinnost dle Zákona číslo 108/2006 Sb. o sociálních službách poskytovat základní sociální poradenství. V praxi to probíhá většinou tak, že poskytujeme poradenství po telefonu, případně na osobní schůzce a nebo nám lidé s postižením napíší do rubriky „Napište nám“ uvedené na našich webových stránkách <http://www.vlastnicestou.cz>.

Pokud neznáme odpověď, doporučíme organizaci či úřad, který se daným problémem blíže zabývá. Klientům a rodinám osob s postižením podáváme také základní informace o tom, jak se lépe uplatnit na pracovním trhu, odpovídáme na dotazy v oblasti sociálních služeb a dávek apod. Poradenství poskytujeme také zaměstnavatelům lidí s postižením, které zajímá problematika zaměstnávání osob s určitým typem postižení.

Přehled vybraných sdružení zabývajících se osobní asistencí

Nyní bych chtěla provést stručnou slovní komparaci s dalšími vybranými občanskými sdruženími, zabývající se osobní asistencí. Všichni poskytovatelé sociálních služeb se řídí novým Zákonem číslo 108/2006 Sb.o sociálních službách, který je jasně daný.

Rozdíly mezi poskytovateli osobní asistence však jsou. Ráda bych upozornila na odlišnosti v poskytování osobní asistence pro lidi pohybující se na vozíku. Chtěla bych porovnat systém práce občanského sdružení Vlastní cestou se sdruženími POV (Pražská organizace vozíčkářů) a Mirabilis, o.s.. Zaměřila jsem se tedy na sdružení, která poskytují osobní asistenci na území hl. města Prahy a pomáhají lidem s tělesným postižením.

Pražská organizace vozíčkářů (POV)

Pražská organizace vozíčkářů (POV) je sdružením občanů pohybujících se pomocí vozíku, jejich rodinných příslušníků a přátel, kteří s nejlepší znalostí vlastních potřeb poskytují pomoc lidem s podobnými problémy. POV vznikla v roce 1991 jako občanské sdružení, jehož cílem bylo poskytovat služby lidem na vozíku, pomoci jim se zařadit aktivně do společnosti a přispět k tomu, aby jejich šance byly vyrovnané podmínkám lidí bez postižení. Postupem času se vytvořilo zařízení nabízející celý komplex na sebe navazujících služeb, prostřednictvím kterých se snaží obsáhnout potřeby lidí na vozíku a kvalitně a bez prodlev pomáhat s řešením konkrétních problémů, podporuje integraci do společnosti a snaží se vyrovnávat jejich příležitosti. Smyslem aktivit POV není dělat něco za lidi s postižením a jejich rodiny. Pracovníci POV směřují své úsilí do vytvoření podmínek pro to, aby i lidé s postižením mohli vést kvalitní a aktivní život sami. V současné době sdružuje POV zhruba 424 osob, s postižením i bez postižení.

Svých cílů se POV snaží dosáhnout skrze širokou škálu činností, které jsou v zásadě dvojího druhu:

- cílem koncepční práce je zlepšit legislativní podmínky či veřejnou informovanost a přispět tak k odstranění bariér v architektuře, dopravě nebo zaměstnání,

- poradenství slouží k poskytnutí pomoci lidem v obtížné situaci a rozmanité služby zajišťované POV představují řešení konkrétních nesnází souvisejících s životem s postižením. (zdroj: www.pov.cz)

Hlavním úkolem Pražské organizace vozíčkářů, o.s. je podpora schopností svých klientů, umocnění jejich možností žít sebeurčujícím životem. Asistenti nedělají nic, co může klient dělat sám, nerozhodují za klienta, pouze vytvářejí prostředí pro jeho větší akceschopnost, poskytují rady a ukazují různá možná řešení těžkostí klientů. Z hlediska interakce klient – asistent můžeme upozornit na snahu o vedení k samostatnosti, což shrnují níže uvedené body:

- Klient dle svých potřeb instruuje své osobní asistenty.
- Klient si organizuje osobní asistenci.
- Klient se podílí na financování osobní asistence tím, že platí stanovenou spoluúčast.
- Nabízí se i odborná supervize klientů i pečujících, tedy setkání s odborníkem, který pomůže problémy zvládnout a vyjasnit otázky, se kterými si klienti i pečující nevědí rady.

Všechny služby poradenství v oblasti osobní asistence jsou kromě provedení psychologických testů poskytovány **bezplatně**. Tuto službu nabízí hodnocená organizace v rámci projektu "Inovace služeb podporujících integraci osob se zdravotním postižením", který dále zahrnuje i poradenské služby v oblasti dopravy a zaměstnávání osob se zdravotním postižením.

Sdružení Mirabilis, o. s.

Občanské křesťanské sdružení Mirabilis, o. s. bylo založeno v roce 1997. Již při svém založení si dalo za cíl vyhledávat asistenty, zajišťovat jejich služby potřebným dětem a mladým lidem, vyhledávat finanční zdroje, přispívat k úhradě nákladů vznikajících při asistenční službě a všestranně asistenty připravovat a vzdělávat v oblasti pedagogické, zdravotnické, psychologické i duchovenské. Z hlediska finančního zabezpečení výkonného aparátu není uvedený aparát placen. Organizační a řídicí činnost je zajišťována ve volném čase členů sdružení. Z hlediska činnosti se sdružení zaměřuje na celoroční asistenci v rodinách, kdy 30 asistentů navštěvovalo 26 dětí ve 20 rodinách. Asistenti navštívili „svoji“ rodinu přibližně 6×, včetně pomoci i na rodinných rekreacích. Dále dochází k pořádání setkání rodin a asistentů, kde se z hlediska programu probírá Zákon o sociálních službách, ale i další témata jako je muzikoterapie, rehabilitace pro celou rodinu, sportovní odpoledne a rodinné bohoslužby.

Samozřejmě, že analyzované sdružení pořádá seminář pro asistenty, kde jsou přednášena témata: hipoterapie, asistence u dětí v rodinách, „Jaké je to nevidět?“ a „Nebojte se nevidomých“, epilepsie.

Na těchto seminářích mohou asistenti prezentovat své bakalářské, seminární nebo diplomové práce vztahující se k práci s postiženými dětmi a mládeží. Za ceny dotované sdružením je zájemcům předávána odborná literatura z nakladatelství Portál.

Sdružení Mirabilis je známé svými projekty jako je projekt „Na kole“ (zakoupení dvojkola podpořila Nadace naše dítě) nebo „Kompenzační pomůcky pro Katku“ (Nadace Dobré dílo sv. K. Boromejského předala příspěvek na kompenzační pomůcky).

Sdružení Mirabilis má mimo jiné podporu následujících nadací:

- Nadace Naše dítě
- Nadace rozvoje občanské společnosti "Pomozte dětem!"
- Nadace člověk člověku
- F-nadace
- Nadace Dobré dílo sv. Karla Boromejského

Samozřejmě díky křesťanskému zaměření má uvedené sdružení podporu i následujících subjektů:

- FS ČCE v Třebechovicích pod Orebem, v Praze - Nuslích a Praze - Vinohradech
- YMCA Třebechovice

Krátký hodnotící komentář:

Občanské sdružení Vlastní cestou se snaží zejména přirozeným způsobem integrovat lidi se zdravotním postižením do společnosti. Jedná se o nestátní neziskovou organizaci, která vznikla v roce 2002 jako dlouhodobý projekt, jehož posláním je zapojování lidí se zdravotním postižením do společnosti. Svým klientům pohybujícím se na vozíku pomáhá tak, že jim zajišťuje osobní asistenty a dobrovolníky, kteří je po proškolení doprovázejí na jejich aktivity.

V praxi to probíhá tak, že klienti tohoto sdružení mají na aktivity běžného dne osobního asistenta placeného a na volnočasové aktivity se snaží koordinátorky najít vhodného dobrovolníka. Při tom platí, že se koordinátorka asistence snaží nalézt vhodného asistenta pro konkrétního klienta. Asistent by měl odpovídat pohlaví, věku, naturelu klienta, ale koordinátorka zjišťuje i například, zda má asistent řidičský průkaz apod..

Klientky ženy požadují většinou pouze asistentku-ženu, ale mužům asistentka -žena nevádí. Obecně má sdružení více asistentek, asistentů je v tomto oboru méně.

Naopak Pražská organizace vozíčkářů (POV) dle informací na vlastních webových stránkách hájí a prosazuje práva všech lidí s postižením, zejména těch na vozíku. Usiluje o odstranění bariér, mezilidských i ostatních, a snaží se vytvořit vhodné podmínky pro nenásilnou integraci. Poskytuje informace a služby, které lidem s postižením usnadňují život, kontaktuje odbornou veřejnost a vítá i iniciativu široké veřejnosti.

Cílem organizace je začlenit lidi s postižením mezi ostatní spoluobčany vytvářením stejných příležitostí pro všechny s přihlédnutím ke zvláštním potřebám jednotlivých skupin.

Sdružení Mirabilis je s porovnáním s předchozími sdruženími založeno na křesťanských principech. Pracovníci sdružení jsou dobrovolníci a nejsou zaregistrováni jako poskytovatelé sociálních služeb. Nemohou tedy poskytovat službu osobní asistence dle zákona. Jejich finanční zdroje jsou tedy rozdílné, jelikož pouze registrovaní poskytovatelé mohou žádat o státní dotace. Rozdílné spatřují také školení a vzdělávání asistentů v tomto sdružení. Své asistenty školí i v oblastech pro křesťanskou organizaci typické, v oblasti pedagogické, zdravotnické, psychologické a duchovenské.

Shrneme-li výše uvedenou komparaci, musím konstatovat, že sdružení Vlastní cestou se liší od jiných sdružení tím, že klade velký důraz na osvětu pro veřejnost a ve školách, pořádá kvalitní interní proškolení nových i stávajících osobních asistentů a dobrovolníků a podporuje aktivní přístup k životu u svých klientů. Na rozdíl od vyjmenovaných sdružení není cílem sledovaného sdružení pomoci co nejvíce lidem s postižením. Strategie sdružení je tedy taková, že větší počet klientů nemůže zajistit individuální přístup ke klientovi.

Cílem sdružení Vlastní cestou není pořádat různé volnočasové aktivity, ale zapojit klienty, pokud to jde, do již existujících kroužků a aktivit osob bez postižení.

Závěrem bych chtěla říci, že všechna tři sdružení mají společný cíl a tím je samotná pomoc konkrétnímu člověku s postižením.

Sdružení Vlastní cestou oslovuje zejména osoby pohybující se na vozíku, kteří chtějí žít v domácím prostředí a jsou ve svém životě aktivní. Žádají si využívat služeb placeného osobního asistenta i dobrovolníka na aktivity na volný čas.

Stručná charakteristika klientů sdružení Vlastní cestou

Formou obsahové analýzy zdravotní písemné dokumentace a formou dotazování jsem provedla stručnou typologii postižení u všech klientů sdružení, kterou jsem převedla do tabulkové podoby. Jedná se o aktuální počet 15 klientů sdružení Vlastní cestou, kteří mají různá zdravotní postižení a kteří pravidelně využívají služeb osobní asistence ve jmenovaném sdružení. Jak můžeme vidět v Tabulce 1, jedná se o klienty mezi 17 až 53 lety, většina z nich má diagnózu DMO, ale sdružení se na toto onemocnění nezaměřuje. V tabulce jsem stručně uvedla, jaký vztah mají klienti sdružení k pohybovým aktivitám a jaký sport případně nejčastěji či nejraději provozují.

Tabulka 1: Charakteristika uživatelů služby osobní asistence sdružení Vlastní cestou:

Iniciály	Věk (roky)	Stupeň závislosti	Invalidní důchod	Zařazení	Stručná diagnóza	Vztah k pohybovým aktivitám
M.B.	30	III.	PID b)	ZTP/P	poranění mozku	nesportuje, má rád procházky
J.F.	51	zažádáno	PID a)	zažádáno	CMP	kladný, rekreačně sportuje
L.J.	37	II.	PID a)	ZTP/P	Overlape syndrom	kladný, pokud to zdrav. stav dovolí, zkusila více sportů
G.M.	23	III.	PID a)	ZTP/P	DMO	rada plave a zkusila bocciu
I.M.	31	IV.	PID a)	ZTP/P	DMO	kladný, hraje bocciu
P.Š.	27	IV.	PID a)	ZTP/P	bdělé koma	nesportuje ze zdrav. důvodů
M.T.	26	IV.	PID a)	ZTP/P	omezená pohyblivost	kladný, zatím pouze rehabilituje
J.V.	38	II.	PID b)	ZTP/P	omezená pohyblivost	nesportuje, pouze procházky
Y.J.	53	IV.	PID a)	ZTP/P	RS	nesportuje, pouze procházky
L.S.	28	III.	PID b)	ZTP/P	DMO	boccia, závěsné kuželky
H.J.	25	II.	PID a)	ZTP/P	Dětská retinopatie	závodně plave, lukostřelectví
P.N.	20	II.	PID a)	ZTP/P	DMO	nesportuje, má jiné zájmy
P.H.	28	III.	PID a)	ZTP/P	Míšní léze	kladný, hraje bocciu
H.P.	32	III.	PID a)	ZTP/P	DMO	kladný, rada plave
P.B.	17	III.	nemá	ZTP/P	DMO	nesportuje, pouze procházky

*DMO - Dětská mozková obrna, *CMP - Cévní mozková příhoda, *RS - Roztroušená skleróza

*PID a) - Plný invalidní důchod - schopnost výdělečné činnosti pojištěnce poklesla nejméně o 66%

*PID b) - Plný invalidní důchod - pojištěnec je schopen soustavné výdělečné činnosti jen za zcela mimořádných podmínek

*ZTP - Zvlášť těžce postižené občany, *ZTP/P - Zvlášť těžce postižení občané s potřebou průvodce

*Boccia – sport pro zdravotně postižené

Kasuistiky

V rámci kasuistického postupu jsem vytvořila stručnou kombinaci popisu a analýzy. Snažila jsem se při tom použít i odbornou terminologii. Z hlediska vlastního popisu jsem uvedla vždy u každého případu základní údaje o klientovi, diagnózu, anamnézu, sociální charakteristiku, úroveň motoriky, stupeň kognitivních funkcí, úroveň smyslů, stupeň sebeobsluhy. Upozornila jsem na silné a slabé stránky klienta. V závěru kasuistiky jsem u každého jedince velmi stručně popsala sporty, které již vyzkoušel a sepsala případné překážky ke sportování.

Kasuistika 1

Anamnéza

Slečna: L.S.

Věk: 28 let

Osobní anamnéza

DMO – kvadruparetická forma

fyzické postižení – nechodí, je na vozíku

lehké mentální postižení

slabozrakost, užívá silné brýle na čtení

často dává přednost hmatu před zrakem

- jiná onemocnění: běžné dětské nemoci.
- úrazy:
- operace:

Rodinná: žije se sestrou a sestřiným přítelem, rodiče bydlí jinde – otec je poručík

Sociální: vzdělání – praktická škola, bydlí v bezbariérovém domě, PID-b; ZTP/P

Sociální služby:

- Asistence, o.s. - tranzitní program (podporované zaměstnání – konzultace)
- Vlastní cestou, o.s.- poskytování osobní asistence na volný čas

Pracovní: v DDM v Praze již šestý rok, každé pondělí od 10:00 do 12,30 hodin

Popis práce: zařazuje výstřižky z novin týkající se vybraných DDM podle data do evidence

Sportovní anamnéza

Farmakologická anamnéza – neužívá nic

Gynekologická anamnéza – menzes od 12 let nepravidelně, nyní v normě.

Alergie – v současné době žádná

Abúzus – nikdy nekouřila, výjimečně bílé víno

Motorika:

Hrubá motorika:

DKK: není chodící, pohybuje se na vozíku, ale dokáže se sama postavit -dlouho to ale nevydrží, malá svalová síla

HKK: pohyblivé – dokáže si sama obléci svetr i se sama učesat – velký rozsah, ale malá svalová síla - nedokáže ujet na vozíku větší vzdálenost po bytě.

Jemná motorika

HKK: úchopy zvládne – pluridigitální i bidigitální – svalová síla je však nižší

Kognitivní funkce:

1) Řeč

- srozumitelná – mluví pomalu – dává si záležet

2) Paměť

- pamatuje si: svůj týdenní program; postup své práce – je však někdy potřeba si ho s ní před prací zopakovat (otázkami ji provést); seznam DDM v člancích, které se mají archivovat; místa – kde bydlí, kde pracuje, klub absolventů...; osoby – tváře i jména
- nepamatuje si: význam římských čísel – měsíce; cesty – kudy se kam má jít

3) Využití školních dovedností

Čtení a psaní

- číst umí – je to jedna z náplní jejího zaměstnání

(velmi špatný zrak ji ale ve čtení zpomaluje – a brýle vždy nepomohou)

- píše tiskacím písmem (i podpis)

Počty

- rozpozná potřebná čísla – telefon, MHD (ví, kterým číslem jede, ale nepřečte číslo autobusu – špatný zrak)

- matematická a prostorová představivost – hodně-málo, těžký-lehký, nahoře-dole – je v pořádku

Práce s počítačem

- chodí na kurz (každý pátek) – říkala, že na závěr posílají e-maily
 - učí se nejdříve otvírat a zavírat programy
- (pozn.: tolik si vzpomněla bez toho, že by se koukala na počítač)

Práce s časem

- nesleduje si čas, v kolik skončit s prací, v kolik se začít vypravovat, apod.
 - hlídá jí to asistent – necítí potřebu
 - v práci má rituál: „rozjezdové kafe“ - uvedla ho i ve svém popisu práce
 - ráda si povídá – a tak tato pauza na kávu může trvat i delší dobu – pokud ji asistent neupozorní, že už by mohla začít pracovat
- orientace v čase
- když se jí řekne kolik je hodin, uvědomí si, zda jde: včas-dřív-pozdě
- ví, ve které dny má jakou aktivitu a od kdy, do kdy trvá
- plánování: asistence si plánuje a zařizuje sama (telefonicky)

Smysly:

Zrak – zhoršený (viz nahoře)

Sluch – slyší dobře (i když na ni mluví asistent potichu)

Hmat – často mu dává přednost před zrakem

Čich a chuť – v pořádku

Sebeobsluha:

1) Jídlo a pití

- napije se a nají sama
 - byly jsme spolu ve fast foodu – hamburger a káva → bez příboru
 - chtěla, abych jí dala táč, kdyby jí něco upadlo
 - hamburger si sama rozbalila a snědla
 - při jídle jí občas upadl kus masa nebo zeleniny na táč – vždy to pak hned snědla
 - chtěla nalít mléko do kávy a nasypat cukr – zamíchala si ho sama
- po jídle a pití je potřeba ji upozorňovat na otření koutků pusy – zapomíná na to

2) Hygiena a WC

- bezbariérovou toaletu zvládá sama
- chce však dohled asistenta – kdyby se vysílila, aby jí pomohl na bariérovém WC chce pomoci vždy
- buď držet při oblékání, nebo se drží umyvadla (oběma rukama) chce, aby jí asistent oblékl
- pomoc zpět na vozík – v této fázi už bývá unavená
- po použití WC si umyje ruce

3) Oblékání a obouvání

- zajímá se, jak je venku a podle toho říká, co si chce obléknout – snaží se, aby byla tepleji oblečená, než asistent
- horní polovinu těla si oblékne – má však problém se zapínáním kabátu (zip) – buď chce, aby jí bylo s oblékáním pomozeno, nebo si ho už zapnutý přetáhne přes hlavu a sama dopne ke krku
- čepici, rukavice a šálu si dá sama, na závěr je dobré ji ještě upravit (většinou si řekne, když chce)
- s oblékáním dolní poloviny těla chce pomoci, zejména, pokud kolem sebe nemá žádné madlo
- obouvání – pomoc potřebuje (obout a zapnout botu)

4) Mobilita a přesuny

- na mechanickém vozíku (sed – stabilní)
- postavení z vozíku: opře se a sama vstane
- přesun z vozíku na WC (bezbariérové) a zpět zvládne sama (někdy se však unaví)
- po místnosti se pohybuje s pomocí asistenta, o kterou si řekne
- malé vzdálenosti (zajet blíž ke stolu) zvládne sama

iADL

1) Transport

- na delší vzdálenosti potřebuje pomoc asistenta
- často si opře ruce o područky a kabát si tak dře o kola vozíku – sama si toho nevšimne
- po městě a v MHD na mechanickém vozíku s asistentem
- po městě se nechá vézt asistentem, který musí znát cestu
- cestu si pamatuje, ale vybaví si vždy až to místo, na kterém právě je – spíš potvrzuje, že se jede dobře, nebo ne (a někdy si to stejně splete)
- špatná orientace místem
- (uvědomuje si to – a upozorňuje na to dřív, než se vyrazí na cestu)

- případné nezvyklé situace se snaží řešit – většinou zavoláním nějakému kamarádovi, aby ji poradil
– sama si rady neví a nechá problém raději na asistentovi

- nástup a výstup do MHD:

metro a bezbariérový autobus: výstup chce radši pozadu

- zavazadla:

- batoh má nandáný zezadu na vozíku

stejně tak i kabelku – je třeba jí připomínat, aby si kabelku hlídala a dala si ji raději na klín

2) Otevírání dveří

- doma - hlavní vchod – chipovou kartou / zazvoní na sestru – dveře se otvírají samy

- dveře od bytu – odemkne si

- jinde - v práci a v Klubu absolventů – otevírá dveře asistent

3) Příprava jídla

- do práce si nosí chleba namazaný máslem, který si sama připraví

- s přípravou hlavního jídla potřebuje pomoci

4) Uklízení

- poklidí si svůj pokoj (vrátí věci na své místo), ale velký úklid domácnosti

- nezvládne (luxování, vytírání, mytí oken apod.)

5) Sbalení věcí, které bude během dne potřebovat

- sedí a říká si, co jí má asistent kam sbalit – do batohu, do kabelky – pečlivě sleduje, zda má vše, co potřebuje

6) Manipulace s penězi a nakupování

- v malých hodnotách se orientuje (chtěla, ať jí koupím kafe v automatu – dala mi 10 korun a věděla, že mi automat ještě něco vrátí)

- nakupovat jsme spolu nebyly

Silné stránky:

- velká motivace – chce pracovat

- vidí za sebou výsledky

- stále zjišťuje (od druhých), co by jí pomohlo zjednodušit práci – zrychlit její tempo
- učí se novým věcem – PC kurz
- dokáže si říct o pomoc asistentovi – popíše i svou práci a řekne, co jí dělá problémy
- po fyzické stránce – v práci zvládá:
- otevřít obálku a vyndat výstřižky
- nalepení výstřižků dle data na jeden list papíru
- zasunutí papíru s nalepenými výstřižky do fólie
- zařadit fólie s výstřižky do šanonu dle data
- sociální zázemí – bydlí se sestrou a sestřiným přítelem, kteří se o ni starají
- dobrá orientace časem

Slabé stránky:

- slabozrakost - velmi jí ztěžuje práci v zaměstnání – záložky zatím používat neumí
- náhled na svou situaci
- její stálá asistentka jí řekla, že si nemyslí, že by práce, kterou L. vykonává, byla pro ni vhodná, což jí vystrašilo, bojí se, že půjde o dlouhodobý proces a změny se bojí
- nerozhodnost – ze strachu, že přijde o práci
(těžko se rozhoduje i v méně podstatných věcech)
- nesamostatnost
- potřebuje osobní asistenci
- hlavně na cesty po městě , špatná orientace místem- často chce poradit s různými věcmi
- v místnosti si řekne, když něco potřebuje (oblékání, doprovod na WC – hlavně na bariérové)
- slovní provázení činnostmi – činnost se tím mírně zrychlí

Volnočasové aktivity:

- počítačový kurz, akce se sestrou, procházky

Vztah ke sportu:

- říká, že na sport nemá čas, ale na různých akcích a pobytech zkusila bocciu a závěsné kuželky
- ocenila by, kdyby jí nabídli možnost zasportovat si, potřebuje ale vše zajistit

Kasuistika 2

Slečna: H.J.

Věk: 25 let

Diagnóza:

Dětská retinopatie – úplná nevidomost

k chůzi používá bílou hůl a vodícího psa

vzhledem ke své zrakové vadě je zhoršená prostorová orientace a musí více využívat ostatní smysly

Anamnéza:

Osobní: -vzdělání:tříletá obchodní škola a dvouletá nástavba podnikání s maturitou

Rodinná: bydlí v bytě u rodičů

Sociální:ZTP/P

Sociální služby:

Vlastní cestou, o.s.- poskytování osobní asistence na volný čas

Pracovní: - od 1.září chodí na rekvalifikační kurz – nevidomá masérka v centru pro zrakově postižené Dědina

dobrovolná lektorka sdružení Vlastní cestou

Motorika:

Hrubá motorika:

DKK : pohyb zachován v plném rozsahu, ale je ovlivněn zrakovou vadou - nejistota v neznámém prostředí a problém s udržením přímého směru při chůzi (proto používá vodícího psa). Oblékání a vypravení z domova zvládá sama.

Jemná motorika

HKK: sama zvládá hygienu, koupání, česání, jídlo, ukládání věcí na místo kam patří - pomoc potřebuje při nácviu nových dovedností, kdy je třeba pohyb opakovaně předvést a kontrolovat, zda jej dělá správně - dokud si ho neautomatizuje

Kognitivní funkce

1) Řeč

- srozumitelná a plynulá

2) Paměť

- pamatuje si:

svůj týdenní program

postup své práce a učení

místa – kde bydlí, kde studuje ,kam chodí sportovat a za zábavou.

osoby – jména i s charakteristikou dané osoby

3) Využití školních dovedností

Čtení a psaní

čte a píše v Brailově písmu – pravidelně používá počítač s hlasovým výstupem

Počty

rozpozná potřebná čísla – ano, pokud jsou uvedena v Brailově písmu

matematická a prostorová představivost – hodně-málo, těžký-lehký, nahoře-dole – je v pořádku

Práce s počítačem

Navštěvovala počítačový kurz pro nevidomé a využívá počítač s hl. výstupem

Práce s časem

Sledování času nedělá problém, používá speciální pomůcky pro nevidomé (slepecké hodiny, mobil a další).

orientace v čase: když se jí řekne kolik je hodin, uvědomí si, zda jde: včas-dřív-pozdě, ví, v které dny má jakou aktivitu a od kdy, kdo kdy trvá; plánování: osobní asistenci si plánuje a zařizuje sama (telefonicky)

Smysly:

Zrak – nefunkční

Sluch – slyší dobře (i když na ni mluví asistent potichu)

Hmat – velmi dobře rozvinutý, protože je využíván místo zraku

Čich a chuť – v pořádku

Sebeobsluha:

1) Jídlo a pití

- napije a nají se sama
- ve společnosti vyžaduje pomoc při orientaci na talíři (talíř má tvar hodin a čísla ciferníku určují polohu jídla na talíři) - už dopředu se omlouvá, že na ní není při jídle hezký pohled (občas může něco upadnout)

2) Hygiena a WC

- zvládá sama, jen v cizích prostorách vyžaduje od asistenta slovní navigaci (toaleta je vlevo od dveří splachování je uprostřed apod.)

3) Oblékání a obouvání

- oblékání a obouvání zvládá fyzicky sama, ale požaduje pomoc při barevném sladění a výběru barev- druh oblečení podle počasí si přizpůsobí sama

4) Mobilita a přesuny

- pohybuje-li se ve známém prostředí, využívá vodícího psa tam, kde to nezná a využívá průvodce, kterého si sama domluví.

iADL

1) Transport

- transport i na delší vzdálenosti zvládá s asistentem bez problémů -zavazadla si nosí sama, nejraději má batoh, protože ji nepřekáží v ruce (s asistentem běžně jezdí vlakem po celé Evropě)

2) Otevírání dveří

- zvládá sama včetně odemykání a zamykání

3) Příprava jídla

- s přípravou jídla potřebuje pomoci

4) Uklízení

- poklidí si svůj pokoj (vrátí věci na své místo), ale velký úklid domácnosti nezvládne - chybí vizuální kontrola

5) Sbalení věcí, které bude během dne potřebovat

-balí si je sama

6) Manipulace s penězi a nakupování

-hodnotu peněz v rovině reálné rozlišuje (má přehled co kolik stojí)

má ráda přehled o tom, kolik peněz má u sebe, protože vizuálně se jí špatně rozlišují

Silné stránky:

velká motivace - chce pracovat

vidí za sebou výsledky

stále zjišťuje (od druhých), co by jí pomohlo

dokáže si říci o pomoc asistentovi

sociální zázemí – bydlí s rodiči, kteří ji velmi podporují

dobrá orientace časem

Slabé stránky:

nerozhodnost

nesamostatnost-potřebuje asistenci

hlavně na cesty po městě – špatná orientace místem

Volnočasové aktivity:

- sport, počítač, přátelé

- ráda lektoruje na školeních sdružení Vlastní cestou pro nové dobrovolníky

Vztah ke sportu:

Velmi kladný

- plave pravidelně 1-2x týdně, účastní se plaveckých soutěží v České republice, kde nemá ve své třídě konkurenci

- zkouší také lukostřelbu nevidomých a baví jí zkoušet nové sporty

- využívá již druhou dobrovolnici sdružení Vlastní cestou za poslední 4 roky

- od sdružení získala finanční dar na nákup plaveckého vybavení

Kasuistika 3

Slečna: E.V.

věk: 11 let

Diagnóza:

vrozená oboustranná hluchota

smyslové postižení - neslyší

kochleární implantát- vlevo - od ledna 1999

Anamnéza:

Osobní: vzdělání – běžná Základní škola-5.třída, integrována s prospěchem výborným

Rodinná: žije matkou a bratrem, otec bydlí jinde

Sociální: bydlí v obecním bytě na Praze 3

ZTP/P

Sociální služby:

- osobní asistenci nepotřebuje díky úspěšné rehabilitaci (kochleární implantát),

- v případě nefunkčnosti implantátu odkázána na odezírání a znakovou řeč

a na tlumočnicka znakového jazyka, taktéž v případě vypnutí nebo sundání řečového procesoru

Vlastní cestou, o.s.-poskytnutí finanční podpory na nákup procesoru do kochleárního implantátu

Motorika:

- bez omezení

Kognitivní funkce:

1) Řeč

- srozumitelná - nedokonalá výslovnost - stálý logopedický trénink

- částečně ovládá znakový jazyk

2) Paměť

- velmi dobrá, odpovídá věku

3) Využití školních dovedností

Čtení a psaní

- čte velmi rychle a ráda-knihy, časopisy, práce na PC, čtení(titulky) používá i u sledování tel. programů, filmů na DVD apod.
- píše dobře, odpovídá věku 5.třídy ZŠ, je levák-písmo se stáčí doleva
- velmi dobře ovládá práci na PC-psaní, grafika

Počty

- odpovídající matematická a prostorová představivost

Práce s počítačem

- 1x týdně chodí na počítačový kurz

d) Práce s časem

- bez obtíží

Smysly:

Zrak – výborný

Sluch – neslyší (v případě zapojení řečového procesoru již ovládá mluvenou řeč, mluví a rozumí)

Hmat – v pořádku

Čich a chuť – v pořádku

Sebeobsluha:

1) Jídlo a pití

bez obtíží

2) Hygiena a WC

bez obtíží

3) Oblékání a obouvání

bez obtíží

4) Mobilita a přesuny

v souvislosti s horší orientací v rušném prostředí (např. dopravní prostředky, pobyt venku na ulici, kde je hluk od aut) je nutný zvýšený dozor další osoby

iADL

1) Transport

- po městě a v MHD s další osobou zhoršená orientace v důsledku zhoršeného rozumění (uvědomuje si to – a drží se osoby , se kterou cestuje)
- případné nezvyklé situace se snaží řešit - nejčastěji s rodičem

2) Spánek a buzení

- řečový procesor sundává na noc- tudíž neslyší a je odkázána na druhou osobu
- může používat vibrační budík, často ho ale nezaregistruje, nelze na to spoléhat
- doma často procesor odkládá, zejména v odpoledních hodinách, kdy je po škole unavená z hluku.
- v situacích nebezpečí (např. při nějaké signalizaci, evakuaci, za tmy při výpadku elektřiny, během zvonění nějaké osoby u bytu na zvonek) neslyší, nevnímá a nelze se k ní dopracovat

3) Příprava jídla

- bez obtíží

4) Uklízení

- bez obtíží

5) Sbalení věcí, které bude během dne potřebovat

- bez obtíží

6) Manipulace s penězi a nakupování

- bez obtíží- v malých hodnotách se orientuje, dostává kapesné, za které si koupí drobnosti

7) Telefonování

vlastní mobil pro neslyšící - místo zvonění jsou nastaveny vibrace

Silné stránky:

nemá problémy s učením

je zvědavá, sama si dokáže najít informace prostřednictvím internetu

je přátelská, má hodně kamarádů mezi slyšícími, ale i kamarády, kteří mají také kochleární implantát, což jí pomáhá identifikovat se s určitou skupinou lidí se stejnými problémy

je velmi citlivá, umí pomoci druhým

Slabé stránky:

sluch, časté situace vzniklé ze špatného pochopení věci v důsledku nerozumění, to se odráží na jejím sebevědomí, je si pak nejistá

náhled na svou situaci- je v období, kdy si všímá toho, že neslyší a druzí slyší a přemýšlí nad tím, proč zrovna ona je neslyšící

vadí jí nošení řečového procesoru, že je vidět, že si toho lidi všimnou

nerozhodnost- ze strachu, aby neobtěžovala, aby nebudila pozornost

hlavně v kolektivu více lidí, v domácím prostředí se cítí jistější

Volnočasové aktivity:

- navštěvuje kroužek angličtiny

- chodí na soukromé hodiny klavíru-klavír má danou intonaci, tudíž se jedná o jakýsi sluchový trénink, technika jí nedělá problém, nicméně není schopná vést hlasem melodii, nezaspívá ani nezopakuje melodii, nedá se hovořit o zpěvu, je to jaké si hledání nahodilých „tónů“ velmi neladících

- dříve navštěvovala v rámci školy počítačový kroužek, nicméně její znalosti již přesahují rámec zmíněného kroužku, velmi dobře ovládá práci s klávesnicí, PC hry, ale hlavně grafiku a literární projev, má vlastní blogy, kde píše a vytváří komixy, upravuje grafické obrázky a písma a komunikuje s kamarádkami a vrstevníky prostřednictvím internetu

Vztah ke sportu:

- navštěvuje kroužek aerobiku, dochází na něj pravidelně po škole

- rekreačně ráda jezdí na koloběžce, na kole, bruslí, lyžuje a plave

- ke sportu nepotřebuje osobního asistenta

Kasuistika 4

Slečna G.M.

věk: 23 let

Diagnóza:

DMO – kvadruparetická forma
fyziké postižení - nechodí, je na vozíku
lehké mentální postižení
vada zraku

Anamnéza:

Osobní: vzdělání – praktická škola

Rodinná: žije společně s matkou a se sestrou

Sociální: bydlí v bezbariérovém bytě na Praze 4

PID-b; ZTP/P

Sociální služby:

Vlastní cestou, o.s.- poskytování osobní asistence na volný čas

Pracovní: loni dokončila praktickou školu v Jánských lázních, nyní navštěvuje Dílny tvořivosti při Jedličkově ústavu

Motorika:

Hrubá motorika:

DKK: nechodí – pohybuje se na mechanickém i elektrickém vozíku, ale dokáže se sama postavit – s podpěrou ujde i pár kroků i do schodů

HKK: levá ruka je méně pohyblivá, pravá pohyblivější – dokáže se sama pohybovat vozíkem po bytě, zapnout si zip, sama se napije i nají, pokud má stravu nakrájenou

Jemná motorika:

HKK:úchopy zvládne sama - pluridigitální i bidigitální
přednostně využívá pravou ruku, má ji více pohyblivou

Kognitivní funkce:

1) Řeč

- méně srozumitelná - mluví pomalu

2) Paměť

- velmi dobrá

- pamatuje si: místa, kde bydlí, kde studovala, kde bude pracovat, které navštívila
osoby, tváře i jména

- nepamatuje si:cesty kudy se kam má jít

3) Využití školních dovedností

Čtení a psaní

- číst umí – čte ráda

(zraková vada jí čtení ztěžuje – využívá audio knihy)

- píše tiskacím písmem (nepříliš čitelně)

Počty

- rozpozná potřebná čísla – telefon, MHD

- matematická a prostorová představivost - hodně-málo, těžký-lehký, nahoře-dole – je v pořádku
sčítat a odčítat nižší čísla zvládá bez problému

Práce s počítačem

- od září bude chodit na kurz (každý pátek) – má speciální počítač pro její zrakovou vadu a musí se s ním naučit zacházet, ve škole se pracovat s počítačem učila také, ale vzhledem k zrakové vadě nepříliš úspěšně

Práce s časem

- orientuje se v čase dobře, ví kdy kde má být a co jak dlouho trvá

- plánování asistence - plánuje a zařizuje po dohodě s maminkou (nerada telefonuje- dělá jí problém delší držení telefonu, používá pouze SMS)

Smysly:

Zrak- slyší dobře

Hmat- dobrý

Čich a chuť- v pořádku

Sebeobsluha:

1) Jídlo a pití

- napije a nají se sama

- pokud se jí jídlo příborem, je třeba jí ho nakrájet

- při jídle jí občas něco upadne, všimne si

- po jídle a pití je potřeba jí upozorňovat na otření koutků úst – nevnímá to

2) Hygiena a WC

- na bariérové i bezbariérové toaletě je třeba pomoc se svléknutím a přesunem, zbytek zvládá sama
- po použití WC si umyje ruce sama

3) Oblékání a obouvání

- rozhoduje sama, co si chce obléknout – spíše podle nálady než počasí
- s oblékání potřebuje pomoc, zvládne si zapnout zip, nandat čepici, rukavice, svléknout mikinu (tričko)
- s oblékáním dolní poloviny těla je závislá na asistentovi, včetně obuvi

4) Mobilita a přesuny

- na mechanickém i elektrickém vozíku (sed – stabilní)
- postavení z vozíku: opře se a sama vstane
- přesun z vozíku na WC (bezbariérové) a zpět potřeba s přesunem pomoci
- po místnosti se pohybuje sama

iADL

1) Transport

- na elektrickém vozíku se pohybuje sama, ale neorientuje se a nepamatuje si cestu- nechává to na asistentovi
- po městě se nechá vézt asistentem, který musí znát cestu
- problémové situace nechává na asistentovi
- zavazadla: tašku má nandanou zezadu na vozíku, doklady s peněženkou v ledvince na těle

2) Otevírání dveří

- doma - hlavní vchod - zazvoní na maminku nebo na sestru -dveře otevírá asistent
- s otevíráním dveří pomáhá asistentovi

3) Příprava jídla

- s přípravou jídla potřebuje pomoc

4) Uklízení

- poklidí si svůj pokoj, ale velký úklid domácnosti nezvládne (luxování, vytírání, mytí oken apod.)

5) Sbalení věcí, které bude během dne potřebovat

- sedí a říká si, co se jí má asistent sbalit

6) Manipulace s penězi a nakupování

- v hodnotách se orientuje
- při nakupování naviguje asistenta co má koupit

Silné stránky:

- velká snaha se osamostatnit
- ráda se učí novým věcem
- hledá způsoby jak vykonávat činnosti sama
- velmi empatická
- dobře se soustředí
- asistenta umí instruovat

Slabé stránky:

- vada zraku
- nerozhodnost
- menší samostatnost (málo zkušeností)
- špatná orientace místem
- je třeba jí připomínat, že nebude delší dobu možnost jít na WC (zapomíná na to)

Volnočasové aktivity:

- ráda navštěvuje kulturní akce (divadla, výstavy apod.), setkává se s lidmi, cestuje, čte (respektive poslouchá knihy)

Vztah ke sportu:

- od září plánuje chodit pravidelně plavat, před tím plavala pouze v rámci školy
- zkusila si zahrát bocciu, ale na pravidelné docházení nemá čas, bydlí daleko od sportovního střediska
- pokud by měla dobrovolníka, který by ji vozil autem, ráda by sportovala více

Soupis zkratk v kasuistikách:

- *DMO – Dětská mozková obrna
- *DDM – Dům dětí a mládeže
- *ADL - Základní denní aktivity (Activities of daily living)
- *iADL - Instrumentální denní činnosti (Instrumental activities of daily living)
- *PID a) - Plný invalidní důchod - schopnost výdělečné činnosti pojištěnce poklesla nejméně o 66%
- *PID b) - Plný invalidní důchod - pojištěnec je schopen soustavné výdělečné činnosti jen za zcela mimořádných podmínek
- *ZTP - Zvlášť těžce postižené občany
- *ZTP/P - Zvlášť těžce postižení občané s potřebou průvodce
- *MHD – Městská hromadná doprava
- *PC kurz- Počítačový kurz
- *WC – Toaleta
- *DKK – Dolní končetiny
- *HKK – Horní končetiny
- *SMS - Textová zpráva na mobilu
- *Boccia – sport zdravotně postižených

Závěry

Cíle této bakalářské práce jsem splnila. Pomocí vytyčených úkolů jsem popsala hlavní činnosti sdružení Vlastní cestou, zaměřila jsem se na poskytování osobní asistence u nás, včetně srovnání s dalšími sdruženími poskytujícími osobní asistenci v Praze.

Zmapovala jsem překážky ke sportování u vybraných klientů občanského sdružení Vlastní cestou. Ukazuje se, že lidé se zdravotním postižením neví v okolí svého bydliště o místě, kde by mohl provozovat rekreační sport nebo o něj z různých důvodů nejeví zájem. Tyto důvody jsou zejména nedostatek času, dobrovolných asistentů na volný čas, kteří pomáhají zdarma, potřebné finanční prostředky a informace o možnostech sportu v okolí svého bydliště.

Od této práce si slibuji, že zjistím konkrétní důvody a překážky, které mají naši klienti, ve vztahu k pohybovým aktivitám.

- ODPOVĚDI NA PROBLÉMOVÉ OTÁZKY

Vzhledem k charakteru bakalářské práce, která má deskriptivní ráz, jsem formulovala výzkumné otázky následovně:

1. Jaká je úloha občanského sdružení Vlastní cestou při poskytování osobní asistence pro osoby se zdravotním postižením?
2. Můžeme sledovat rozdíly v určených charakteristikách u vybraných občanských sdruženích poskytujících osobní asistenci?
3. Můžeme zaregistrovat specifické rozdíly v charakteristikách vybraných čtyř klientů občanského sdružení Vlastní cestou?
4. Můžeme sledovat zapojení do pohybových aktivit u vybraných klientů občanského sdružení Vlastní cestou?

- POROVNÁVÁNÍ S DALŠÍMI SDRUŽENÍMI

Shrneme-li výše uvedenou komparaci, musím konstatovat, že sdružení Vlastní cestou se liší od jiných sdružení tím, že klade velký důraz na osvětu, kvalitní interní proškolení nových i stávajících osobních asistentů a dobrovolníků a podporuje aktivní přístup k životu u svých klientů. Na rozdíl od vyjmenovaných sdružení není cílem sledovaného sdružení pomoci co nejvíce lidem s postižením. Strategie sdružení je tedy taková, že větší počet klientů nemůže zajistit individuální přístup ke klientovi. Bohužel v České republice je systém dotací závislý na výši počtu klientů a ne na kvalitě poskytovaných služeb.

Cílem sdružení Vlastní cestou není pořádat různé volnočasové aktivity, ale zapojit klienty, pokud to jde, do již existujících kroužků a aktivit osob bez postižení.

Závěrem bych chtěla říci, že všechna tři sdružení mají společný cíl a tou je pomoc konkrétnímu člověku s postižením.

Velkou výhodou je, že si dnes může člověk s postižením vybrat, jaký typ zařízení a organizace mu vyhovuje. Sdružení Vlastní cestou oslovují zejména mladí lidé pohybující se na vozíku, kteří chtějí žít v domácím prostředí a jsou ve svém životě aktivní. Žádají si využívat služeb placeného osobního asistenta na běžné aktivity, ale i dobrovolníka na aktivity na volný čas.

- ZHODNOCENÍ KASUISTIK

V rámci kasuistického postupu jsem vytvořila stručnou kombinaci popisu a analýzy. Snažila jsem se při tom použít i odbornou terminologii. Z hlediska vlastního popisu jsem uvedla vždy u každého případu základní údaje o klientovi, diagnózu, anamnézu, sociální charakteristiku, úroveň motoriky, stupeň kognitivních funkcí, úroveň smyslů a stupeň sebeobsluhy. Dále jsem upozornila na silné a slabé stránky jedince a v závěru kasuistiky jsem u každého jedince velmi stručně popsala zájem o volnočasové aktivity a sportování.

- ZÁVĚREČNÁ DOPORUČENÍ

Závěrem bych chtěla říci, že na základě rozhovorů s vybranými klienty sdružení Vlastní cestou, vypracuji návrh řešení pro ty klienty, kteříže můžeme nabídnout

Literatura

Soupis použité literatury

1. BARTUŇKOVÁ, S. Rizika pohybových aktivit ve vyšším věku. (Risks of physical activities in the higher age). In *Sborník „Problematika pohybových aktivit seniorů a zdravotně postižených*. Praha: b.v., 1998, s.124-125.
2. ČERNÁ, M. *Integrace, móda nebo potřeba*. Praha: b.v., 1993.
3. FILIPIOVÁ, D. *Život bez bariér: projekty a rekonstrukce*. Praha: Grada Publishing, 1998. 101 s. ISBN 80-7169-233-6.
4. GUTTMANN, L. *Sport for the physically handicapped*. Paris: Unesco, 1976. 53 s. ISBN 9-2310-1379-3.
5. HRDÁ, J. *Osobní asistence - příručka postupů a rad pro osobní asistenty*. 1. vyd. Praha: Pražská organizace vozíčkářů, 2001a. 68 s.
6. HRDÁ, J. *Osobní asistence - obecné informace o této sociální službě pro občany, kteří potřebují ke svému životu pomoc druhé osoby*. 1. vyd. Praha: Pražská organizace vozíčkářů, 2001b. 34 s.
7. HRDÁ, J. *Osobní asistence*. Bulletin pro sociální prevenci, pomoc a intervenci, Sdružení pro sociální prevenci a sociální pedagogiku Éthum. Praha: Éthum, 2003.
8. HRDÁ, J. *Osobní asistence - příručka postupů a rad pro poskytovatele. Standardy kvality sociálních služeb promítnuté do praxe poskytování osobní asistence všem cílovým skupinám uživatelů*. Brožura. Praha: Pražská organizace vozíčkářů, 2004. 34 s.
9. HRDÁ, J. *Osobní asistence, poradenství a zprostředkování*. Praha: Asociace poraden pro zdravotně postižené, 2006. ISBN 80-239-6415-1.

10. HRDÁ, J. a kol. Zaměstnávání lidí se zdravotním postižením. Praha: JÚŠ, HEWER,s.r.o., 2007. 75 s. ISBN 978-80-903676-1-6.
11. HUTAŘ, J. Sociální služby a pomoc v hmotné nouzi. 1. vyd. Praha: Národní rada zdravotně postižených ČR, 2007. 137 s. ISBN 978-80-903640-4-2.
12. HUTAŘ, J., KRÁSA, V. Co přináší zákon o sociálních službách pro uživatele, poskytovatele, orgány státní správy a samosprávy. Praha: Národní rada zdravotně postižených ČR, 2006. 24 s.
13. CHÁB, M. Svět bez ústavů. Praha: Občanské sdružení QUIP – Společnost pro změnu, 2004. 83 s. ISBN 80-239-4772-9.
14. IVANOVOVÁ, S. Integrace zdravotně postižených osob do společnosti. Studijně rozborová zpráva. Praha: Ústav informačních studií a knihovnictví, 2001.
15. JANKOVSKÝ, J. Ucelená rehabilitace dětí s tělesným a kombinovaným postižením. 1. vyd. Praha: Nakladatelství TRITON, 2001. 151 s.
16. JESENSKÝ, J. Kontrapunktů integrace zdravotně postižených. Praha: Karolinum, 1995. 175 s. ISBN 80-7184-030-0.
17. KÁBELE, J. Tělesná výchova mládeže vyžadující zvláštní péči. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1976.
18. KRACÍK, J. Patopsychologie postiženého dítěte. Praha: SPN, 1983.
19. KVĚTINOVÁ-ŠVECOVÁ, L. Edukace dětí se speciálními potřebami v raném a předškolním věku. Brno: Paido, 2004. 126 s. ISBN 80-7315-063-8.
20. MATĚJČEK, Z. Psychologie nemocných a zdravotně postižených dětí. Jinočany: Nakladatelství H a H, 2001. 7 s. ISBN 80-86022-92-7.
21. MICHALÍK, J. Poradenství pro uživatele sociálních služeb. Praha: Národní rada zdravotně postižených ČR, 2007. 24 s. ISBN 80-903640-9-8.

22. NOVOSAD, L. Některé aspekty socializace lidí se zdravotním postižením: kapitoly ze sociologie handicapu. Liberec: Technická univerzita, 1997. 50 s. ISBN 80-7083-268-1.
23. NOVOSAD, L., NOVOSADOVÁ, M. Ucelená rehabilitace lidí se zdravotním, zejména somatickým, postižením. Liberec: PedF TU, 2000. ISBN-80-7083-383-1.
24. NOVOSAD, L., ŠVINGALOVÁ, D. Problém tělesnosti u handicapovaných z hlediska filozofie výchovy. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-7290-9.
25. POTMĚŠIL, J., ŠNAJDR, D. Conception of sport with heavily disabled persons. Acta Univ.Carol.Kinanthrop., 1996, vol.32, no.2, p.69-71.
20. RADA EVROPY: Evropská charta sportu pro všechny zdravotně postižené osoby. Praha: MŠMT ČR, 1996.
26. RENOTIEROVÁ, M. *Speciální pedagogika – teoretická východiska*. Speciální pedagogika. 1.vyd. Olomouc: UP, 2003. 28 s.
27. SOVÁK, M. *Nárys speciální pedagogiky*. Praha: b.v., 1980.
28. Standardní pravidla pro vyrovnání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením. Praha: Sdružení zdravotně postižených v ČR, 1996. 19 s.
29. SZABOVÁ, M. *Cvičení pro rozvoj psychomotoriky*. 2. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN-7178-276-9.
30. TITZL, B. *Postižený člověk ve společnosti: hledání počátků*. Praha: Karolinum, 1998. 120 s. ISBN 86039-30-7.
31. VÁGNEROVÁ, M., MOUSSOVÁ, H.Z., ŠTĚCH, S. *Psychologie handicapu*. Praha: Karolinum, 1992. ISBN-80-7066-582-3.

32. Vzdělávání zdravotně postižených na VŠ a vytvoření podmínek k tomu: Sborník projektů Fondu rozvoje vys. šk 1993 - témat. okruh č. 7. Olomouc: Univerzita Palackého, 1994. 57 s. ISBN 80-7067-385-0.

Soupis dalších písemností - adresáře, brožury, časopisy a letáky

- 1) Adresář poskytovatelů sociálních služeb pro občany městské části Praha 6. Vydala Městská část Praha 6
- 2) Aura - Informace o epilepsii, vydavatel a redakce: Společnost „E“ číslo 173, březen 2007. 27 s.
- 3) Informace o poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím v roce 2007 z vybraných veřejných rozpočtů a grantové programy nadací- příjemců příspěvku z nadačního investičního fondu. Vydal Úřad vlády ČR, Praha 2006. 126 s. ISBN 80-87041-08-9.
- 4) Rukověť rodičů dítěte se zdravotním postižením, vydalo MZČR, Nadace Dětský mozek, občanské sdružení Sedm paprsků, 2.rozšířené a aktualizované vydání, Praha 1998. 200 s.
- 5) Skok do reality, speciální noviny o legislativě pro osoby se zdravotním postižením ČR (www.nrzp.cz), vydává Národní rada zdravotně postižených. Ročník 8. Číslo 4, 2007. 8 s.
- 6) Sociální systém po vstupu do Evropské unie. MPSV (leták).
- 7) Zdravotní postižení. MPSV (leták).

Soupis internetových zdrojů

- 1) <http://www.mpsv.cz>
- 2) <http://www.mvcr.cz>
- 3) <http://www.pov.cz>
- 4) <http://www.vlastnicestou.cz>
- 5) <http://www.mirabilis.cz>
- 6) <http://www.apoa.cz>

Přílohová část

Seznam přílohové části

Příloha 1

Bodová struktura pro kasuistiku

Iniciály probanda:

Věk:

Diagnóza:

Anamnéza:

Osobní

Rodinná

Sociální

Sociální statut:

Motorika:

Hrubá motorika

Jemná motorika

Kognitivní funkce:

1) Řeč

2) Paměť

3) Využití školních dovedností

a) Čtení a psaní

b) Počty

c) Práce s počítačem

d) Práce s časem

Smysly:

Zrak

Hmat

Čich a chuť

Sebeobsluha:

1) Jídlo a pití

2) Hygiena a WC

3) Oblékání a obouvání

4) Mobilita a přesuny

1) Transport

2) Otevírání dveří

3) Příprava jídla

4) Uklízení

5) Sbalení věcí, které bude během dne potřebovat

6) Manipulace s penězi a nakupování

Silné stránky:**Slabé stránky:****Volnočasové aktivity:**

Vztah ke sportu: